

Studie- og karrierevalg for studerende på de naturvidenskabelige uddannelser

Resume

I en situation hvor fremskrivninger viser, at der i fremtiden vil være mangel på ingeniører, spiller aktiviteterne i uddannelsessystemet en vigtig rolle.

I nærværende analyse er IDAs studiemedlemmer spurgt til deres uddannelsesvalg, gennemførelse, fremtidstanker og overvejelser i forhold til den økonomiske krise. Af analysen ses, at de studerende generelt er glade for deres uddannelse, men at de vurderer, at der kan gøres mere for at reducere frafaldet. De studerende vurderer især, at øget vejledning inden studiestart kan medvirke til at øge gennemførelsesprocenten.

I den aktuelle situation, hvor dimittendledigheden er meget høj, er det interessant at se, hvordan det influerer på de studerendes valg. Der er ikke overraskende en stigende bekymring for ledighed blandt dette års dimittender. Folketinget har vedtaget særlige forløb for dimittender, sådan at dimittenderne kan blive på uddannelsesinstitutionen i op til ½ år efter dimission. De studerende tager lunkent imod tilbuddet, men foretrækker mere beskæftigelsesrettede tiltag som eksempelvis isbryderordningen.

Undersøgelsen tager også spørgsmålet om de studerendes forventninger til job og løn op. Analysen viser, at kvindelige studerende har lavere lønforventninger end deres mandlige medstuderende.

IDA anbefaler

- At uddannelsesinstitutionerne skal være bedre til at give de studerende vejledning inden studiestart, så frafaldet senere reduceres.
- At der etableres en isbryderordning for at imødegå dimittendledigheden, så de unge kan få en krog i virksomhederne, få et netværk og få fodfæste på arbejdsmarkedet.
- At det offentlige synliggør sig som en attraktiv arbejdsplads og karrierevej. Det skal gøres med tilbud om god løn, fordelagtige karriere- og kompetenceudviklingsmuligheder og spændende arbejdsopgaver.
- At offentlige og private arbejdsgivere har særlig fokus på ligeløn, når de ansætter nyuddannede.

Interesser, karrieremuligheder og løn betyder mest for studievalget

Studievalg

Når de unge vælger, hvilken uddannelse de vil søge ind på, er det oftest flere forskellige årsager, der tilsammen afgør valget. Det kan for eksempel være karriereønsker, interesser, venner og måske også lidt tilfældigheder. De studerende i undersøgelsen er blevet spurgt om, hvorfor de valgte en ingeniør-/naturvidenskabelig uddannelse. Svarene er vist i tabel 1.

Knap halvdelen peger på gode karrieremuligheder som en del af begrundelsen for deres studievalg, mens 39 procent har taget udsigten til en god løn med i deres overvejelser. Også mulighederne for at arbejde i udlandet og relevansen af de teknisk/naturvidenskabelige uddannelser i forhold til de problemstillinger, der er i samfundet, nævnes af omkring en tredjedel af de studerende.

Både gode karrieremuligheder og udsigt til god løn vægter højere hos de mandlige studerende end hos deres kvindelige medstuderende.

Det er bemærkelsesværdigt, at den økonomiske krise og de trods alt relativt gode beskæftigelsesmuligheder, der stadig er på det teknisk/naturvidenskabelige område, kun spiller en rolle for en lille del af de studerende. Kun 12 procent angiver de gode beskæftigelsesmuligheder som en direkte årsag til, at de valgte deres nuværende studie.

Endelig er det værd at fremhæve, at 15 procent svarer, at det var lidt tilfældigt, at de kom ind på netop den uddannelse.

Tabel 1: Hvorfor valgte du dit nuværende studie?

(Mulighed for flere svar)

	Mænd	Kvinder	Alle 2010	Alle 2008
Interesse for faget	89%	87%	88%	90%
Gode karrieremuligheder	47%	42%	45%	41%
Udsigt til god løn	45%	29%	39%	27%
Det giver mulighed for at arbejde i udlandet	37%	33%	36%	- ^x
Jeg synes, det er utrolig relevant i forhold til de problemstillinger, der er i samfundet	28%	30%	29%	- ^x
For at tilfredsstille mit opfinder-gen	30%	13%	24%	18%
Jeg fik studiet anbefalet	20%	17%	18%	12%
Det var lidt tilfældigt	13%	17%	15%	14%
Gode muligheder for at blive selvstændig	17%	6%	13%	- ^x
Ledigheden er lav i forhold til andre erhverv	14%	8%	12%	- ^x
Det er tradition i familien	6%	5%	5%	3%
Jeg kunne ikke komme ind på drømmestudiet	3%	8%	5%	4%
Andet	3%	4%	4%	5%

^{x)} Dette er der ikke spurgt til i 2008.

Tilfredshed med studiet

Blandt de studerende er der ret stor tilfredshed med deres studier. Det gælder såvel studiemiljø som faglige og personlige udfordringer. På alle tre områder er

omkring 80 procent af de studerende positive eller endda meget positive. Omvendt er udgør gruppen af utilfredse kun mellem 2 og 6 procent.

Tabel 2: Hvordan vil du karakterisere din uddannelse?

	Studiemiljø	Faglige udfordringer	Personlige udfordringer
Meget negativt	1%	0%	0%
Negativt	5%	2%	2%
Neutral	14%	11%	16%
Positivt	40%	52%	52%
Meget positivt	40%	34%	30%
I alt	100%	100%	100%

Et stort flertal er tilfredse med deres uddannelse

Den markante tilfredshed med studiemiljø og udfordringer blandt de studerende slår igennem på spørgsmålet, om de vil anbefale deres studie til andre. 57 procent af de studerende vil varmt anbefale uddannelsen til andre, mens yderligere 37 procent muligvis vil anbefale den. Kun 5 procent vil ikke anbefale andre at gå i gang med en tilsvarende uddannelse.

Tabel 3: Vil du anbefale din uddannelse til andre?

Ja, jeg vil varmt anbefale den	57%
Ja, muligvis	37%
Nej, det tror jeg ikke	4%
Nej, tværtimod	1%
Ved ikke	1%
Alle	100%

Karriereveje

Det offentlige har et image med lav løn og dårlige karriere- og udviklingsmuligheder

IDA har spurgt studiemedlemmerne om, hvilken sektor de ønsker at arbejde i, når de har afsluttet deres studier. Kun 6 procent svarer, at de helst vil arbejde i den offentlige sektor, mens andre 38 procent ikke på forhånd vil lægge sig fast på, om deres første job skal være i offentligt eller privat regi. De resterende 56 procent foretrækker ansættelse i et privat firma. Når så få unge peger på den offentlige sektor som deres foretrukne arbejdsplads, vil det uddybe de demografiske problemer, som sektoren står over for, når de ældre generationer forlader arbejdsmarkedet, uden at der er nok unge til at tage over.

Tabel 4: Hvilken sektor ønsker du at arbejde i?

	Mænd	Kvinder	I alt
Privat	62%	46%	56%
Offentlig sektor	5%	9%	6%
Ingen betydning	33%	45%	38%
I alt	100%	100%	100%

Se også IDA-analyse "Den demografiske udfordring" for en nærmere diskussion.

De studerende er også blevet spurgt om, hvilke jobtyper de gerne vil have efter endt uddannelse. Svarene er vist i tabel 5 nedenfor. Flest ser sig selv som projektleder, mens relativt få vil gå efter et undervisningsjob. Tabel 5 afslører, at mænds og kvinders karriereambitioner til en vis grad går i forskellige retninger. Der er således flere mænd, der ser sig selv i ledende stillinger eller som selvstændige, mens kvinder i højere grad stiler mod et job som underviser eller forsker.

Tabel 5: Hvilken jobtype vil du gerne have?

	Mænd	Kvinder	Alle
Projektleder	66%	58%	63%
Specialist	51%	41%	48%
Rådgiver	47%	44%	46%
Forsker	35%	42%	38%
Leder	39%	26%	35%
Selvstændig	32%	18%	27%
Underviser	20%	25%	21%
Generalist	24%	12%	20%
Andet	1%	2%	1%

De studerende er også blevet spurgt om, hvad der skal til for at gøre den offentlige sektor mere attraktiv. Flest peger på højere løn. 61 procent mener, at det vil gøre det offentlige som arbejdsplads mere efterspurgt blandt de nyuddannede. Samtidig efterlyses der bedre karrieremuligheder, mere moderne ledelse og mindre bureaukrati. Det skal dog ikke udelukkes, at en del af forklaringen på dette udsagn kan være et dårligt image snarere end konkret viden om arbejdsbetingelserne i den offentlige sektor.

Tabel 6: Hvor synes du den offentlige sektor skulle sætte ind, hvis den skulle blive mere attraktiv for nyuddannede?

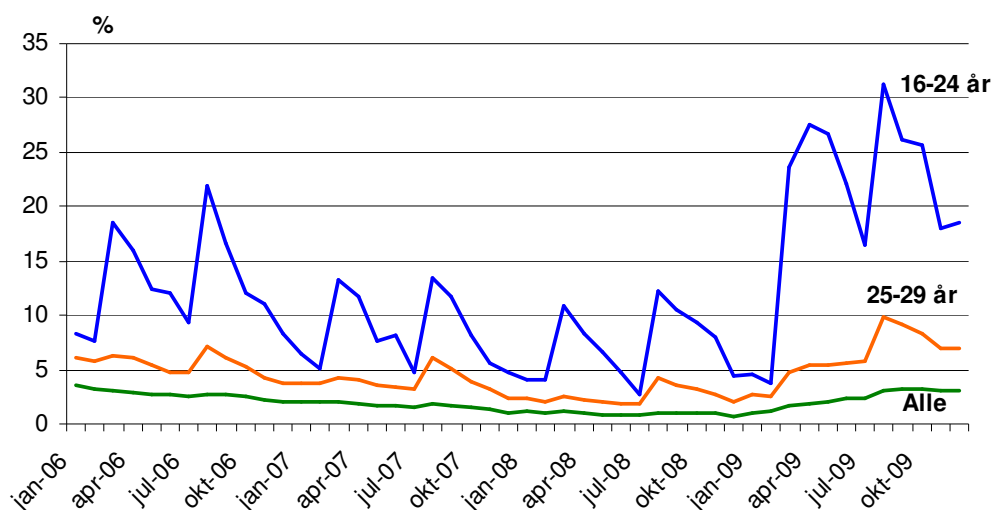
	Stor effekt	Nogen effekt	Ingen effekt	I alt
Højere løn	68%	28%	4%	100%
Bedre karrieremuligheder	67%	29%	4%	100%
Mere moderne ledelse	56%	36%	8%	100%
Mindre bureaukrati	54%	38%	8%	100%
Bedre muligheder for individuel lønforhandling	52%	39%	9%	100%
Kortere kommandoveje	49%	41%	10%	100%
Flere personalegoder	40%	48%	13%	100%
Bedre efteruddannelsesmuligheder	36%	53%	12%	100%
Bedre muligheder for betalt fædreorlov	18%	51%	31%	100%

Se også IDA-analyse "Den demografiske udfordring" for en nærmere diskussion.

Økonomisk krise og karriere

Siden efteråret 2008 er der for alvor kommet fokus på den økonomiske krise, og på trods af at der er stadig flere tegn på, at det går bedre, er det endnu for tidligt at sige, hvornår ledigheden igen vil falde.

Figur 1: Ledighedsprocent for IAK

Ingeniørernes Arbejdsløshedskasse (IAK) har dokumenteret en stigning i ledigheden for ingeniører og andre med naturvidenskabelig baggrund igennem de seneste par år. I december 2008, da ledigheden for medlemmerne var lavest, var der kun 0,7 procent ledige. Året efter, i december 2009, var ledigheden nået op på 3,1 procent. På trods af, at der er tale om mere end en firedobling, så er det sket fra et historisk lavt niveau, og det nuværende ledighedsniveau på godt 3 procent er stadig relativt lavt.

Høj ledighed blandt de nyuddannede

For de yngre aldersgrupper ser situationen imidlertid anderledes alvorlig ud. Der har altid været ledighedstoppe, når nye hold studerende dimitterer, efter sommer- og vintereksamenerne er afsluttet. I august 2009 nåede ledighedsprocenten for medlemmer af IAK op på 31,2 procent for de 16-24-årige og 9,9 procent for de 25-29-årige. Det ser altså ud til, at det er de unge nyuddannede, der er de første til at betale prisen for den økonomiske krise.

Usikkerheden har også sneget sig ind på uddannelsesstederne, og især de studerende, der står lige for at dimittere, er bekymrede over situationen. Blandt den årgang, der forventer at afslutte eksamen i år, er 37 procent bekymrede eller endda meget bekymrede over de fremtidige jobmuligheder. Kun 18 procent er slet ikke bekymrede. Hvis man til gengæld spørger dem, der lige er begyndt på studierne, og som først forventer at skulle ud på arbejdsmarkedet i 2014, er der kun 28 procent, som er lidt bekymrede og 61 procent, som slet ikke bekymrer sig om jobsituationen.

Tabel 7: Har den økonomiske krise gjort dig bekymret for dine fremtidige jobmuligheder? – Fordelt efter forventet år for afslutning på uddannelsen

	2010	2011	2012	2013	2014	Alle
Meget bekymret	10%	6%	2%	1%	1%	6%
Bekymret	27%	16%	8%	7%	5%	15%
Kun lidt bekymret	44%	48%	44%	40%	28%	43%
Slet ikke bekymret	18%	29%	43%	49%	61%	35%
Ved ikke	1%	1%	3%	3%	5%	2%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Sammenlignet med de studerende, der afsluttede uddannelsen i 2009, kan man konstatere en stigende bekymring over jobudsigterne hos den, der får eksamensbeviset i hånden i 2010.

Tabel 8: Har den økonomiske krise gjort dig bekymret for dine fremtidige jobmuligheder?

	Kandidater i 2009	Kandidater i 2010
Meget bekymret	8%	10%
Bekymret	23%	27%
Kun lidt bekymret	46%	44%
Slet ikke bekymret	23%	18%
Ved ikke	0%	1%
I alt	100%	100%

IDA spørgeundersøgelser blandt studerende gennemført i 2009 hhv. 2010

Et tilsvarende mønster med stigende bekymring for de fremtidige beskæftigelsesmuligheder ses i tabel 9 og 10, hvor andelen, der lægger vægt på jobsikkerheden i deres karrierevalg, er steget i løbet af det seneste år.

Tabel 9: Har den økonomiske krise gjort, at jobsikkerhed betyder mere i karrieren?

	Kandidater i 2009	Kandidater i 2010
I høj grad	7%	14%
I nogen grad	38%	42%
Kun i ringe grad	30%	22%
Slet ikke	19%	8%
Ved ikke	6%	13%
I alt	100%	100%

IDA spørgeundersøgelser blandt studerende gennemført i 2009 hhv. 2010

Tabel 10: Har den økonomiske krise gjort, at du vil specialisere dig på et mere jobsikkert område?

	Kandidater i 2009	Kandidater i 2010
I høj grad	5%	6%
I nogen grad	11%	17%
Kun i ringe grad	20%	32%
Slet ikke	59%	37%
Ved ikke	6%	8%
I alt	100%	100%

IDA spørgeundersøgelser blandt studerende gennemført i 2009 hhv. 2010

En af de u hensigtsmæssige adfærdsændringer hos de studerende i kølvandet på den økonomiske krise er deres overvejelser om at udskyde afslutningen på studierne. Det åbner så i stedet muligheder for at realisere for eksempel udlandsrejser eller måske blot tage det lidt mere med ro på studierne og supplere indtægten med lidt ekstra studiearbejde. Set for den enkelte er det sikkert en udmærket løsning, men for samfundet er det u hensigtsmæssigt, at manglen på muligheder for dimittenderne betyder, at de blot fylder op på uddannelsesinstitutionerne i stedet for at komme ud og gøre brug af deres viden.

Hver tiende udskyder afsluttende eksamen pga. krisen

Undersøgelsen viser, at 12 procent af dem, der forventes at blive færdige i år, siger, at de i høj grad overvejer at udskyde den sidste eksamen som en konsekvens af den økonomiske krise, mens yderligere 18 procent har det med i deres fremtidsovervejelser.

Tabel 11: Den økonomiske krise gør, at jeg overvejer at udskyde afslutningen på mine studier (studerende der forventer at bliver færdige i 2010)

I høj grad	12%
I nogen grad	18%
Kun i ringe grad	16%
Slet ikke	51%
Ved ikke	3%
I alt	100%

De studerende efterspørger en isbryderordning

Et flertal i Folketinget har vedtaget en ny ordning, der giver ledighedstruede studerende mulighed for at forblive op til et halvt år ekstra på deres uddannelsesinstitution. I alt afsættes der 37 millioner kroner til ordningen. De studerendes vurdering af ordningen viser, at de langt hellere vil fortsætte på SU end at starte karrieren med ledighed. Kun 4 procent svarer, at de ikke ville være interesseret i en SU-ordning. Tilsvarende tager de studerende også godt imod ideen om at starte som forskningsassistent i seks måneder med løntilskud eller på en isbryderordning, hvor mindre private virksomheder får støtte til at ansætte nyuddannede i op til seks måneder.

Svarene på de tre spørgsmål understreger, at de studerende brænder for at komme i gang efter uddannelsen, og at der er brug for effektive værktøjer til at nedbringe den høje dimittendledighed.

Tabel 12: Hvis du er ledig, når du bliver færdig med din uddannelse, ville du så være interesseret i:

	Helt sikkert	Muligvis	Helt sikkert ikke	Ved ikke	Alle
Muligheden for at tage ekstra fag på din egen eller en anden uddannelsesinstitution i seks måneder på SU?	48%	44%	4%	3%	100%
Muligheden for at bliver forskningsassistent i seks måneder med løntilskud?	48%	44%	5%	3%	100%
En isbryderordning, hvor mindre private virksomheder får støtte til at ansætte nyuddannede i op til seks måneder?	54%	40%	2%	4%	100%

Frafald

Hver tredje tror, at frafaldet kan reduceres

Der er i dag et betydeligt frafald på de videregående uddannelser. De seneste år er det omkring hver tredje studerende på ingeniøruddannelsen/de tekniske naturvidenskabelige uddannelser, der falder fra studierne. Allerede i dag er der betydelig mangel på ingeniører, og en fremskrivning af udviklingen på ingeniørarbejdsmarkedet¹ viser, at der selv med et forsigtigt skøn kan mangle knap 8.000 ingeniører allerede i 2015. En reduktion af frafaldet på uddannelsen vil kunne løse en del af problemet, og der er derfor al mulig grund til at fokusere på årsagerne til frafald, og hvordan det kan nedbringes.

Tabel 13: I dag er det hver tredje studerende på ingeniøruddannelserne/ de naturvidenskabelige uddannelser, der falder fra studierne. Tror du det er muligt at reducere frafaldet?

Ja, jeg tror det kan reduceres en del	33%
Det kan muligvis reduceres lidt - men ikke ret meget	63%
Nej, jeg tror ikke det kan reduceres	4%
Alle	100%

Bedre vejledning inden studievalg efterlyses

De studerende der tror, at frafaldet kan reduceres, er blevet spurgt om, hvilke virkemidler der vil have størst effekt. De studerende mener, at bedre vejledning inden studieoptag er det virkemiddel, som vil kunne reducere frafaldet mest. Der er altså behov for en bedre afklaring af ønsker og vejledning om, hvad der stilles af krav, og hvilket indhold man kan forvente på de forskellige uddannelser.

¹ Ingeniørmangel – en trussel for fremtidens danske vidensamfund. TrendEduc, september 2008

Den anden del af den vejledningsmæssige indsats er på selve studiet. Her mener omkring en tredjedel af de studerende, at det vil have stor effekt på frafaldet, hvis man havde bedre personlig rådgivning til studerende med personlige problemer og fulgte op på studerende, der ikke møder op til eksamenerne.

Ud over bedre vejledning peger de studerende på, at det kunne reducere frafaldet, hvis der blev stillet større krav til undervisernes pædagogiske og formidlingsmæssige evner.

Endelig peger en tredjedel også på, at bedre muligheder for studierelevante job vil bidrage til at fastholde flere på studierne.

Tabel 14: Hvilke tiltag tror du kunne reducere frafaldet?

	Vil have stor effekt	Vil have mindre effekt	Vil ikke have nogen effekt	Ved ikke	Alle
Bedre vejledning inden studieoptag	55%	33%	8%	4%	100%
Større krav til undervisernes pædagogiske/formidlingsmæssige evner	46%	40%	11%	4%	100%
Personlig rådgivning til studerende med personlige problemer	36%	44%	10%	10%	100%
Bedre mulighed for studierelevante job	35%	43%	16%	5%	100%
Opfølgning på studerende, der ikke møder op til eksamenerne	35%	38%	19%	9%	100%
Højere SU	27%	38%	31%	4%	100%
Flere ressourcer til aktiviteter, der kan styrke det sociale fællesskab på studierne	26%	48%	21%	5%	100%
Mere praktik i uddannelserne	26%	41%	24%	10%	100%
Økonomisk gulerod for hurtig gennemførelse	22%	33%	40%	5%	100%

De studerende i undersøgelsen er blevet spurgt, om de tænker på at droppe deres nuværende studium. Det er kun 3 procent, der svarer, at det gør de ofte, men resultaterne afslører også, at så mange som 35 procent tænker på det fra tid til anden. Det er klart, at det ikke nødvendigvis betyder, at man er på vej ud af studiet, hvis man en gang imellem er kørt lidt sur i det og tænker på, at det kunne lyde besnærende at lave noget andet. Alligevel må de mange, der overvejer at forlade studiet, tages alvorligt, ligesom de begrundelser de giver. Svarene i undersøgelsen kan derfor tages som et udtryk for, hvor skoen trykker i forhold til at mindske frafaldet på ingeniør- og naturvidenskabelige uddannelser.

Tabel 15: Tænker du selv på at droppe dit nuværende studie?

	2008	2009
Ja, ofte	1%	3%
Ja, en gang i mellem	7%	9%
Ja, men kun sjældent	26%	26%
Nej, aldrig	65%	62%
Ved ikke	1%	0%
Alle	100%	100%

Den mest almindelige begrundelse for at gå med overvejelser om at droppe det nuværende studium er en tvivl, om det nu også er den rigtige uddannelse, de har valgt. Halvdelen af den gruppe, som i perioder tænker på at forlade studiet, er således i tvivl, om det nu også er det rigtige, de er i gang med. Hver tredje af "tvivlerne" er stresset over studiet, mens det næsten er hver fjerde i tvivlergruppen, der har problemer med at klare de faglige krav.

Hvis man vælger at tage udgangspunkt i, hvordan problemerne kan løses, er der altså 40 procent af tvivlergruppen, der kan adresseres med en bedre studievejledning inden studievalget. Det er selvfølgelig utopi helt at eliminere fejlvalg, ligesom studerende også kan skifte interesse undervejs i studierne, men der kunne være et potentiale for at reducere antallet af fejlvalg.

En anden gruppe af tvivlere er dem, der svarer, at de har problemer af personlig karakter eller mangler socialt fællesskab på studiet. Her kunne en del af løsningen være bedre muligheder for personlig rådgivning på uddannelsesinstitutionerne, kombineret med en aktiv indsats for at inddrage studerende, der føler sig socialt isolerede i faglige og sociale aktiviteter.

En tredje gruppe kunne adresseres med studiemotiverende tiltag, herunder bedre undervisning. 28 procent af de studerende, der fra tid til anden overvejer at droppe studierne, forklarer det med mangel på motivation.

Endelig kan man identificere en gruppe med dårlig økonomi. 12 procent af "tvivlergruppen" svarer, at de har problemer med deres økonomiske situation.

Opdelingen i de fire grupper er selvfølgelig firkantet, men kan alligevel give et overblik over, hvilke store grupper der kan adresseres med forskellige virkemidler.

Tabel 16: Hvad er årsagen?

	Stor betydning	Mindre betydning	Ingen betydning	Ved ikke	Alle
Jeg er i tvivl, om det er den rigtige uddannelse, jeg har valgt	40%	33%	26%	1%	100%
Jeg har svært ved at motivere mig til studierne	28%	44%	27%	1%	100%
Studierne giver mig stress	27%	38%	36%	0%	100%
Jeg har svært ved at leve op til de faglige krav	25%	38%	36%	1%	100%
Dårlig undervisning	21%	42%	35%	2%	100%
Personlige problemer	15%	20%	63%	2%	100%
Økonomiske problemer	12%	21%	65%	1%	100%
Mangel på socialt fællesskab på studiet	11%	25%	64%	1%	100%
Andre årsager	10%	14%	51%	25%	100%
Jeg har fået barn og har svært ved at nå det hele	3%	1%	89%	7%	100%
At en del af undervisningen foregår på engelsk	3%	7%	89%	1%	100%

Kvinder har lavere lønforventning end mænd

Løn efter uddannelse

Et andet væsentligt emne ved mødet med arbejdsmarkedet er, hvor meget man kommer til tjene. Deltagerne i undersøgelsen er blevet bedt om at give et bud på deres startløn. Som det ses af tabel 17 og 18, ligger gennemsnittet for de studerendes forventede løn ikke langt fra den faktiske løn, der gælder for dimittender. I den private sektor er tendensen, at mænd forventer lidt mere end det faktiske gennemsnit, mens kvinder omvendt forventer noget mindre, end hvad der gælder for nyuddannede. Det tyder altså på, at kvinder systematisk undervurderer deres eget værd, når det kommer til lønnen, og det kan således allerede være her, en del af forklaringen på den konstaterbare lønforskel, der er mellem kvinder og mænd, skal findes.

I tabel 18 er vist de tilsvarende tal for den gruppe, der forventer at blive ansat i den offentlige sektor. Igen forventer kvinderne mindre end mændene, men her forventer både kvinder og mænd mindre, end hvad der gives til de nyansatte, som kommer direkte fra universitetet eller lignende.

Tabel 17: Forventninger til startløn i privat sektor efter endt uddannelse

	Forventning til startløn (mandlige studerende)	Forventning til startløn (kvindelige studerende)	Faktisk startløn mænd	Faktisk startløn kvinder
Cand.scient.	33.140	30.043	32.750	-
Civilingeniør	33.165	31.882	33.024	31.848
Diplomingeniør	31.596	30.472	31.856	31.322

Tabel 18: Forventninger til startløn i offentlig sektor efter endt uddannelse

	Forventning til startløn (mandlige studerende)	Forventning til startløn (kvindelige studerende)	Faktisk startløn mænd	Faktisk startløn kvinder
Civilingeniør	30.200	28.800	30.505	30.339

Kontakt

Spørgsmål til undersøgelsen kan rettes til konsulent Rasmus Dahl eller journalist Tine Bøge Pedersen.

Metode

Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udsnit af IDAs studiemedlemmer.

Undersøgelsen er foretaget i december 2009. 1154 personer har deltaget i undersøgelsen, hvilket svarer til 29 procent af de i alt 4.000 inviterede pannedeltagere.